

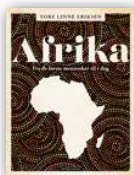
HERSKER: Mali var en stormakt og herskeren Mansa Musa var kanskje verdens rikeste gjennom alle tider. Illustrasjonen fra «Catalan Atlas» er gjengitt i boken.

Vi er alle afrikanere

Det skulle ikke være mulig å fortelle Afrikas historie fra de første mennesker til i dag i én bok. Men det er nettopp det Tore Linné Eriksen har gjort.

AFRIKA-EKSPERT: Tore Linné Eriksen har skrevet en både lettlest og oversiktlig bok.

Bok Sakprosa

Tore Linné Eriksen
AFRIKA
Fra de første mennesker til i dag
Cappelen Damm

Lettest og oversiktlig.

ANMELDELSE
JON MAGNE LUND
kultur@vl.no

Afrikas historie er også vår historie, enten vi nå bor i Europa, Amerika, Asia eller Australia. Det er historien om menneskets forhistorie som ligger sju-åtte millioner år tilbake i tid. I sin nye bok fører Tore Linné Eriksen oss derfra og fram i dag. Langsamt er mye viten samlet. Både arkeologien, paleontologien, historisk lingvistikk, genforskning og evolusjonsbiologi samt klimaforskning har bidratt til å kaste lys over vår forhistorie.

Et globalhistorisk perspektiv

har slått igjennom i utforskningen av Afrikas historie, skriver forfatteren. Man snakker ikke lenger om Afrika som et isolert kontinent, men om den store sammenheng som vi alle er vevd inn i.

Ole Brumm. Forfatteren fremstår som en Ole Brumm som sier ja takk til både en kronologisk, tematisk og regional inndeling. Det gjør boken både lettlest og oversiktlig. Her er 20 kapitler som begynner med å se hele verdensdelen samlet, med vekt på evolusjon, jegere og sankere, jordbruk og de første statsdannelser. Så følger dyppdykket i de tre regionene i Afrika – Nord-Afrika, Vest-Afrika og det øst-

lige og sørlige Afrika – på den tid da Europa levde i sin «middelalder». Deretter utviklingen mellom 1450 og slutten av 1800-tallet, før vi møter koloniperioden og det selvstendige Afrika. Avslutningskapitlet løfter fram noen hovedtendenser og peker framover.

Boken inneholder et vell av kart, bilder og illustrasjoner, personportretter, rammeartikler og tabeller som gir økt innsikt. Ikke minst bildene er av sjelden kvalitet.

Mer enn et kompendium. Når så mye stoff er samlet på snau 400 sider, tenker man kanskje at boken er mest å ligne med et kompendium, breddfull av fakta.

Dette er bare delvis riktig, for den er også et overflødhorn av fortellinger og interessante iakttagelser, og dette preger fremstillingen.

Ett eksempel: Mestring av ild omtales som en forutsetning for andre teknologiske sprang i historien. Her trekkes det fram et utsagn av den britiske paleontologen Richard Wrangham. Han sier at det er kokekunsten som gjør oss til mennesker, og at våre forfedre like gjerne kan defineres som kokker som sankere, jegere eller fiskere. Ilden løftet dem til uante høyder.

Afrika som overflødhorn. Det egyptiske samfunn på faraoenes tid er blitt sammenlig-

77 **Afrikas historie er også vår historie, enten vi nå bor i Europa, Amerika, Asia eller Australia, skriver Jon Magne Lund om Afrika av Tore Linné Eriksen.**

MEKTIG RIKE: Store Zimbabwe – Great Zimbabwe, de merkelige og fabelaktige ruinene ligger på et høyplatå nord for Sør-Afrika. Europeerne nektet å tro at shonafolket kunne ha skapt et sentralisert og mektig rike med rik byggekunst og med handelsforbindelser til så fjerntliggende steder som Asia.

Alle foto fra boken/Cappelen Damm

net med en pyramide der noen få hadde makten og kontrollerte de mange. Men Egypt var et møtested for folkegrupper, kulturer og tenkemåter og som bidro til å binde Europa, Asia og Afrika sammen. Egypt og Nord-Afrika ble kornkamre som forsynte Romas innbyggere og hæren. På romerske mynter fra like etter at vår tidsregning tok til, fremstilles Afrika som et overflødig-hetshorn.

På mange vis lå Afrika langt, langt foran andre kontinenter på den tid da menneskeheten var i sin ungdom. Mali var en stormakt som fikk et internasjonalt gjennombrudd da herskeren Mansa Musa, kanskje verdens rikeste gjennom alle tider, dro på pile-

grimsferd til Mekka i 1322–1324. Han hadde med seg et følge på 20.000 til 30.000 mennesker og et hundretall kameler fullastet med gull. «Den som reiser mye, er klokere enn den som har grått hår», heter det i et ordtak fra den tiden. Og Musa vendte hjem uten gull, men med teologer, jurister, arkitekter, poeter og naturvitere. Timbuktu fikk ry som et viktig islamsk læresete.

Så er det Store Zimbabwe – Great Zimbabwe, de merkelige og fabelaktige ruinene som ligger på et høyplatå nord for Sør-Afrika. Europeerne nektet å tro at shonafolket der kunne ha skapt et sentralisert og mektig rike med rik byggekunst og med handelsforbindelser til så

fjerntliggende steder som Asia. Så sent som i 1970 sparket det hvite mindretallsstyret i Sør-Rhodesia ut en arkeolog som hevdet at denne «usiviliserte rasen av ville» var opphavet til Store Zimbabwe.

Slaveri og frigjøring. Kapitlene om Afrikas nyere tid, som forteller om de millioner av slaver som ble ført ut av Afrika, om undertrykkelse og til slutt frigjøring, har naturlig nok et mørkere bakteppe.

Under det 20. århundrets første folkemord, i Tysk Sørvest-Afrika (Namibia), utryddet den tyske kolonihæren store deler av herero- og namabefolkningen på starten av 1900-tallet.

Men det var engelskmennene som «oppfant» konsentrasjonsleirene i forbindelse med boerkrigen fra 1898, og sperret hvite boere – bønder – og svartene inne bak piggtråder. Dødstallene var enorme. Og den som tror at nordmenn og dansker var uskyldige da slavehandelen pågikk, må tro om igjen. Vi var med.

Min julegave. Jeg tror at alle som på ulike vis er interessert i dette enorme kontinentet, vil ha stor glede av å gi seg i kast med *Afrika*. I tillegg til alt boken har å by på, finner vi også en oppdatert og fylldig litteraturliste der forfatteren henviser til et stort antall bøker, ikke minst skrevet av afrikanske forfattere.

MALI: Den store moskéen i Djenné ble gjenoppbygd i 1907. Byens historiske senter er en del av verdensarven.

PYRAMIDER: Egypt var et møtested for folkegrupper, kulturer og tenkemåter.